

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

AUVINEN SAARA

Leskeneläkkeen lainsäädännön taloudelliset vaikutukset nuoriin leskiin

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2021

Tekijä Auvinen Saara	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 09/2021
	Sivumäärä 33	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Leskeneläkkeen lainsäädännön taloudelliset vaikutukset nuoriin leskiin		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden tutkinto-ohjelma		
<p>Työn toimeksiantajana toimii Nuoret Lesket ry. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää leskeneläkkeen lainsäädännöstä nuorille leskille johtuvat taloudelliset muutokset. Opinnäytetyössä kerättiin käytännön kokemuksia haastattelujen avulla siitä, miten leskeneläkkeen lainsäädäntö vaikuttaa nuorten leskien talouteen ja kokevatko nuoret lesket leskeneläkkeen tasa-arvoiseksi.</p> <p>Työssä kuvataan leskeneläkkeen lainsäädäntöä, hallituksen esityksen 66/2021 mukaista leskeneläkkeen lainsäädännön muutosta sekä lainsäädännön vaikutuksia. Työssä käsitellään leskeyteen liittyvää surutyötä ja suruprosessia. Opinnäytetyössä suoritettujen haastattelujen kautta kerättiin tietoa nuorten leskien käytännön kokemuksista.</p> <p>Haastattelut suoritettiin puhelimitse teemahaastatteluina, ja haastatteluun osallistui neljä (n=4) nuorta leskeä, jotka kertoivat omia kokemuksiaan leskeneläkkeestä. Nuorien lesket olivat 25–38-vuotiaita. Osallistujille toimitettiin etukäteen asiakirja, josta he näkivät haastattelussa läpikäytäviä teemoja ja kysymyksiä. Teemahaastattelussa voitiin syventyä johonkin aiheeseen tarkemmin riippuen haastateltavan vastauksista. Haastatteluaineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, jossa kerätystä aineistosta etsittiin ja muodostettiin kokonaisuuksia. Valitulla aineiston analyysimenetelmällä etsittiin opinnäytetyöongelman ja kysymyksien kannalta oleellinen tieto.</p> <p>Lopputuloksessa korostui leskeneläkkeen yhteiskunnallinen merkitys sekä leskeneläkkeen merkitys leskille. Leskeneläke koettiin tärkeäksi, vaikka jokseenkin epätasa-arvoiseksi. Haastattelujen perusteella merkittävin syy leskeneläkkeen epätasa-arvoisuuteen oli se, että leskeneläkkeen myöntämisen ehdot ovat leskestä itsestään riippumattomia. Taloudelliselle tuelle koettiin eniten tarvetta leskeyden alkuvaiheessa. Yleistettävien tuloksien saamiseksi tulisi aiheutta tutkia isommalla otannalla.</p>		
<u>Asiasanat:</u> leskeneläke, leski, edunjäittäjä		

Author Auvinen Saara	Type of Publication Bachelor's thesis Thesis AMK	Date 09/2021
	Number of pages 33	Language of publication: Finnish
Title of publication The financial impact of widow's pension legislation on young widows		
Degree program Bachelor of Business Administration		
<p>This thesis was commissioned by Nuoret Lesket ry. The aim of this thesis was to get an overview from the young widow's point of view regarding the financial changes caused by the widow's pensions legislation. The thesis gathered practical experiences through interviews about how legislation on widow's pension affects young widows' finances and whether young widows feel that the widow's pension is equal.</p> <p>The thesis describes the legislation on widow's pension, changes in widow's pension legislation under the government's motion 66/2021, as well as the effects of the legislation. In addition, the thesis takes in consideration the grief work and grieving process related to widowhood. Interviews were conducted to gather information regarding the practical experiences of young widows.</p> <p>The interviews were conducted as themed interviews, and four (n = 4) young widows were included to tell their experiences regarding widow's pension. Young widows' age was from 25 to 38 years. Prior to the interview, a document was provided to the participants in which questions and themes of the interview were stated. Through themed interviews, it was possible to get deeper into the topic based on the responses of the interviewees. The data gathered from the interviews was analyzed via content analysis and based on the collected data conclusions were formed. Data analysis was selected as a method of analysis to find relevant information to the thesis problem and questions.</p> <p>The outcomes of this thesis highlight the societal relevance of widow's pension as well as the importance of widow's pension to the widow. The widow's pension was perceived important, though unequal. Based on the interviews, the most significant reason for the inequality was that the terms of granting widow's pension are independent of the widow. It was felt that the greatest need for financial support was at the beginning of the widowhood. In order to obtain conclusive results, more studies should be done with greater number of interviewees.</p>		
<u>Key words:</u> widow's pension, widow, deceased person		

ALKUSANAT

Haluan kiittää Satakunnan ammattikorkeakoulua opetuksesta ja tuesta opintojen sekä opinnäytetyön aikana. Erityisesti haluan kiittää Nuoret Lesket ry:tä opinnäytetyön toimeksiantajana toimimisesta ja tätä kautta opinnäytetyöni toteuttamisen mahdollistamisesta. Olen kiitollinen Nuoret Lesket ry:lle yhteistyöstä. Haluan kiittää myös tutkimukseen osallistuneita nuoria leskiä. Haastatteluihin osallistuneet ovat jakaneet henkilökohtaisen kokemuksen kanssani ja haluan kiittää jokaista. Aihe on yhteiskunnallisesti tärkeä, jonka vuoksi on ollut kunnia työskennellä Nuoret Lesket ry:n ja nuorten leskien kanssa.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET	7
2.1	Toimeksiantajan esittely	7
2.2	Opinnäytetyöongelma ja -kysymykset.....	8
3	KRIISI JA SURUTYÖ LESKEN ELÄMÄSSÄ	10
4	LESKENELÄKE	11
4.1	Leskeneläkkeen maksamisen ehdot.....	12
4.2	Leskeneläkkeen suuruus.....	13
4.3	Korkeimman oikeuden ratkaisu leskeneläkkeen maksamisesta.....	14
4.4	Nuorten leskien asema nykyisessä lainsäädännössä	15
4.5	Leskeneläke Suomessa.....	17
4.6	Perherakenteiden muutoksen vaikutus	18
5	LESKENELÄKKEEN LAKIUUDISTUS	18
5.1	Keskeiset uudistukset	19
5.2	Leskeneläkkeen lakiuudistuksen muutos nuorten leskien asemassa..	20
5.3	Lausunnot hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työntekijän eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta	21
6	OPINNÄYTETYÖN TIEDONKERUUMENETELMÄ.....	23
6.1	Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä.....	23
6.2	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	24
7	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN JA TULOSTEN RAPORTOINTI .	26
7.1	Nuorten leskien kokemukset leskeneläkkeen taloudellisista vaikutuksista	28
7.2	Nuorten leskien kokemukset leskeneläkkeen tasa-arvosta	29
7.3	Lopputuloksen arviointi	31
8	POHDINTA	32

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Leskeys on yhteiskunnallisesti tärkeä aihe. Puolison menehtyminen on tilanne, jossa leski joutuu rakentamaan elämää uudelleen. Surun keskellä lesken tulisi hoitaa puolison menehtymiseen liittyvät käytännön asiat ja huolehtia samalla arjen pyörittämisestä. Yhteiskunnan on tärkeä auttaa leskeä selviytymään kriisin keskellä ja turvata lesken ja lesken perheen riittävä elintaso. Jokaisella tulisi olla oikeus riittävään tukeen surun keskellä, sillä surusta toipuminen on yksilöllistä. (LA 36/2020, Nuoret Lesket ry 2021.)

Tilastokeskuksen mukaan alle 50-vuotiaita jäi leskeksi 563 henkilö vuonna 2017. Osalle näistä leskistä maksettiin leskeneläkettä, sillä heillä on yhteisiä lapsia edunjättäjän kanssa. Osa leskistä jäi ilman leskeneläkettä. Opinnäytetyöllä haluan pystyä vastaamaan siihen, muuttuiko nuoren lesken talous ja miten leski koki taloudellisen muutoksen. (LA 36/2020, Tilastokeskus 2021.)

Tässä opinnäytetyössä esitellään voimassa oleva leskeneläkkeen lainsäädäntö sekä suunnitteilla oleva lakiuudistus ja sen vaikutukset. Hallituksen esityksen 66/2021 mukaan lakiuudistus on suunnitteilla astua voimaan 1.1.2022. Opinnäytetyön tarkoituksena on vastata siihen, miten leskeneläkkeen lainsäädäntö vaikuttaa nuorten leskien taloudelliseen asemaan ja miten nuori leski sopeutuu taloudelliseen muutokseen. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Nuoret Lesket ry. Nuoret Lesket ry tähtää vaikuttamaan leskien ja leskien perheiden asemaan sekä oikeudellisiin ja taloudellisiin epäkohtiin. Nuoret Lesket ry:n toiminta-ajatuksena on: ”Vertaistuesta voimaa surun keskellä”. (HE 66/2021; Nuoret Lesket ry 2021.)

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Tässä opinnäytetyössä käsittelen leskeneläkkeen lainsäädäntöä, nuorten leskien asemaa leskeneläkkeen lainsäädännössä sekä lainsäädännön taloudellisia vaikutuksia nuoriin leskiin. Tässä opinnäytetyössä rajaan nuoriin leskiin 20–40-vuotiaat lesket. Nuorella leskellä tarkoitan tässä opinnäytetyössä 20–40-vuotiasta leskeä, joka on ollut naimisissa edunjättäjän kanssa ennen edunjättäjän menehtymistä. Olen rajannut avopuolisot opinnäytetyön haastattelujen ulkopuolelle, sillä voimassa oleva leskeneläkkeen lainsäädäntö ei koske avopuolisoita.

2.1 Toimeksiantajan esittely

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Nuoret Lesket ry. Nuoret Lesket ry on perustettu vuonna 2009. Yhdistys on vertaistukijärjestö työikäisten leskien ja leskien perheiden tueksi. Nuoret Lesket ry tarjoaa monipuolisesti tietoa alan ammattilaisille, leskille, leskien perheille ja tahoille, jotka työskentelevät leskien parissa. Yhdistys järjestää vertaistukitoimintaa nuorille leskille vertaisryhmillä, tapahtumilla, tukipuhelimella, verkossa, laki- ja taloudellisella neuvonnalla sekä vaikuttamistoiminnalla. (Nuoret Lesket ry 2021.)

Nuoret Lesket ry tähtää vaikuttamaan leskien ja leskien perheiden asemaan sekä oikeudellisiin ja taloudellisiin epäkohtiin. Yhdistyksen toiminta on yhteiskunnallisesti merkittävää ja toiminta on avointa kaikille työikäisille leskille. Nuoret Lesket ry:n toiminta-ajatuksena on: ”Vertaistuesta voimaa surun keskellä”. (Nuoret Lesket ry 2021.)

Puolison kuolema on leskelle kriisitilanne, jossa elämä joudutaan rakentamaan uudelleen. Surun keskellä lesken olisi jaksettava hoitaa puolison kuolemaan liittyvät käytännön asiat ja huolehtia perheen arjen pyörittämisestä. Surusta toipuminen on yksilöllistä ja jokaisella tulisi olla oikeus saada riittävästi tukea. Nuoret Lesket ry esittää, että leskeneläkkeen ikäraja ja avioliiton keston liittyvä aikaraja tulisi poistaa leskeneläkkeen lainsäädännöstä ja avoliitto tulisi

rinnastaa avioliittoon silloin, jos leskellä on yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa. Nuorella ja lapsettomalla leskellä on yhtä suuri tarve taloudelliseen tukeen elämänmuutoksen sopeutumisvaiheessa. Lapseneläkettä tulisi maksaa työeläkejärjestelmän kautta leskiperheen lapselle siihen saakka, kunnes lapsella on päättynyt toisen asteen opinnot. (KK 370/2020; Nuoret Lesket ry 2021; Nuoret Lesket ry lausunto 2020.)

2.2 Opinnäytetyöongelma ja -kysymykset

Opinnäytetyöni tarkoituksena on muodostaa selkeä kuva voimassa olevasta leskeneläkkeen lainsäädännöstä ja sen vaikutuksista nuoriin leskiin sekä nuoren lesken talouteen. Tässä opinnäytetyössä esitellään, millä perustein nuori leski voi saada leskeneläkettä. Leskeneläke on osa perhe-eläkelainsäädäntöä ja lakiin on suunnitteilla muutos 1.1.2022. Opinnäytetyössä pohditaan, paranisiko nuorten leskien asema lainsäädännön muutoksesta. (HE 66/2021.)

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää nuorten leskien kokemusten kautta lainsäädäntöä käytännössä ja sen taloudellisia vaikutuksia nuoriin leskiin. Opinnäytetyössä halutaan tuoda esille nuorten kokemuksia taloudellisista muutoksista leskeydessä sekä tuntemuksia siitä, kokevatko nuoret lesket leskeneläkkeen tasa-arvoiseksi. Tutkimuksen tarkoituksena on vastata siihen, miten leskeneläkkeen lainsäädäntö vaikuttaa nuorten leskien talouteen ja miten nuori leski sopeutuu taloudelliseen muutokseen. Opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan siihen, muuttuiko nuoren lesken talous ja miten leski koki taloudellisen muutoksen.

Opinnäytetyökysymykset:

- Kokevatko nuoret lesket leskeneläkkeen tasa-arvoiseksi?
- Miten nuoret lesket kokevat leskeneläkkeen tuomat taloudelliset muutokset?

Opinnäytetyössä tutkitaan nuoria leskiä. Kohderyhmänä opinnäytetyössä on 20–40-vuotiaat. Valittuun kohderyhmään vaikuttaa opiskelijan hypoteesi. Opiskelijan hypoteesin mukaan nuori leski jää todennäköisemmin ilman leskeneläkettä leskeneläkkeeseen oikeuttavien lainsäädännön ehtojen perusteella. Näin ollen on tarpeellista selvittää nuorten leskien kokemuksia siitä, myönnettiinkö nuorelle leskelle leskeneläkettä sekä miten nuori koki asemansa.

Opinnäytetyön tutkimuksen teoreettinen viitekehys perustuu leskeneläkkeen lainsäädäntöön. Opinnäytetyössä tuodaan esille keskeiset muutokset leskeneläkkeen lainsäädännössä sekä leskeneläkkeen myöntämiseen liittyvien ehtojen muutokset. Teoria muodostuu leskeneläkkeestä, eläkkeen myöntämiseen vaikuttavista tekijöistä sekä leskeneläkkeen muutoksien vaikutuksesta. Tässä opinnäytetyössä keskitytään enemmän leskeneläkkeen lainsäädännölliseen näkökulmaan ja lain toteutumiseen käytännössä. Leskeys on aihe, jossa surutyö sekä yhteiskunnallinen, sosiaalinen ja psykologinen näkökulma ovat merkittävässä roolissa, jonka vuoksi opinnäytetyössä sivuan surutyötä ja surutyön merkitystä lesken elämässä.

3 KRIISI JA SURUTYÖ LESKEN ELÄMÄSSÄ

Kriisi on elämänmuutos, joka voi koskea sekä yksilöä että perhettä. Elämänmuutos on siirtymä, joka vaatii käsittelyä ja sopeutumista. Elämänmuutos on yksilöllinen ja toipuminen vie oman aikansa, riippuen muun muassa stressireaktion voimakkuudesta ja elämänmuutoksen suuruudesta. Onnettomuudet, kuolemantapaukset ja luonnonkatastrofit ovat usein äkillisiä ja aiheuttavat kriisin. Nopeasti tapahtunut kriisi, kuten traumaattinen kriisi, tarvitsee kiireellisesti apua. Kiireellinen ja riittävä apu on tärkeää, jottei henkilö koe taakan kertyvän liian suureksi. Kriisin kokenut voi kärsiä väsymyksestä, uupumisesta ja masennuksesta. On tehty tutkimuksia, joissa traumaattisen kriisin kokeneita henkilöitä, kuten menetyksen tai luonnonkatastrofin kokeneita henkilöitä on haastateltu ja tutkittu. Osalla henkilöistä oli havaittavissa vielä vuoden jälkeen tapahtumasta psyykkisiä oireita. (Nurmi & Ahonen 2014; Vilkkö-Riihelä 1999, 561; 563.)

Äkillinen kriisi on yllätyksellinen, johon ei voi varautua, ja se voi tuottaa kärsimystä kenelle tahansa. Äkilliseen muutokseen joutuu sopeutumaan eikä yksilö voi omalla päätöksenteollaan vaikuttaa tapahtuneeseen. Äkillinen kriisi ja traumaattinen kriisi aiheuttavat suuria muutoksia elämässä, sillä elämä ei jatku samalla tavalla kuin ennen. Omat voimavarat ovat yleisesti vähissä, jolloin ammattiavun ja vertaistuen tarve on tärkeää. (Mielenterveystalo 2021; Nurmi & Ahonen 2014; Suomen mielenterveys ry 2021.)

Äkilliseen elämänmuutokseen ja kriisiin liittyvä surutyö voi kestää kuukausista useisiin vuosiin. Surutyöllä tarkoitetaan menetyksen tai elämänmuutoksen aiheuttamaa työstämisprosessia. Leskillä on havaittu myös yksinäisyyttä puolison menehtymisen jälkeen. Jokainen yksilö toimii surutyön keskellä eri tavoin, mutta on tärkeää, että leski saa tukea läheisiltä ja yhteiskunnalta surun keskellä. (Vilkkö-Riihelä 1999, 577; 578–579.)

4 LESKENELÄKE

Leskeneläke perustuu kansaneläkelain 568/2007 ja työntekijän eläkelain 395/2006 säädöksiin. Perhe-eläkkeeseen kuuluvan leskeneläkkeen tarkoitus on tasoittaa tulomenetystä talouksissa, joissa perheenjäsen on menehtynyt. Menehtyneestä puolisoista puhutaan edunjättäjänä. Työntekijän eläkelain 54 §:n 1 momentin mukaan edunjättäjä on työntekijä, joka on kartuttanut eläkettä ja kuoleman jälkeen karttunut eläke maksetaan perhe-eläkkeenä edunsaajille. Edunsaajaksi kutsutaan henkilöä, joka on oikeutettu saamaan perhe-eläkettä, kuten leskeneläkettä, edunjättäjän menehtymisestä. Edunsaaja voi olla menehtyneen edunjättäjän puoliso, entinen puoliso tai lapsi. (HE 66/2021; Hietaniemi & Ritola 2014, 17; Kuivalainen, Järnefelt, Kuitto & Ritola 2019, 67; Työntekijän eläkelaki 54 § 1–2 mom.)

Viimeisin suurempi kokonaisuudistus perhe-eläkkeeseen on tehty vuonna 1990, jonka jälkeen lakiin ja perhe-eläkejärjestelmään on tehty ainoastaan pieniä muutoksia. Perhe-eläkettä maksetaan kansaneläkelain ja työeläkelain mukaan menehtyneen edunjättäjän perheelle leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä. Perhe-eläkejärjestelmä pyrkii turvaamaan alaikäisten lasten toimeentulon tilanteissa, joissa edunjättäjä on ennen menehtymistään ollut osallisena lapsen elatuksessa tai on ollut velvollinen osallistumaan alaikäisen lapsen elatukseen. Leskeneläke myös tasoittaa sukupuolten välistä ansioeroa eläkejärjestelmässä, sillä suurin osa leskeneläkkeen saajista on naisia. (HE 66/2021; Hietaniemi & Ritola 2014, 17; Kuivalainen, Järnefelt, Kuitto & Ritola 2019, 67.)

Perhe-eläkejärjestelmää on kehitetty ansioeläkejärjestelmän ja kansaneläkejärjestelmän varaan. Suomessa yhteiskunnan mittavin leskenturvajärjestelmä on perhe-eläkejärjestelmä. Leskeneläkkeen tarkoituksena on tasapainottaa perheen tuloja, joita edunjättäjän kuolema on aiheuttanut sekä edistää sopeutumista muuttuneissa olosuhteissa. Perheen talouden sopeuttamisella tarkoitetaan tilannetta, jolloin perhe saa edunjättäjän

kuoleman jälkeen taloudellista tukea, jonka avulla perheellä on mahdollisuus muuttaa talouden menoja vastaamaan muuttuneita olosuhteita. (HE 66/2021.)

Uusia leskeneläkkeen saajia arvioidaan olevan vuosittain noin 13 000 henkilöä, joista 70 prosenttia on naisia. Leskeneläkkeen saajista suurin ryhmä on 80–84-vuotiaita. Leskeneläkeoikeuden ulkopuolelle jää yhä useampi leskistä. Arviolta noin joka neljännes leski jää ilman leskeneläkettä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 24.)

4.1 Leskeneläkkeen maksamisen ehdot

Leskeneläkettä voidaan maksaa edunjättäjän alaikäisille lapsille, leskelle ja entiselle puolisolle. Rekisteröityihin parisuhteisiin sovelletaan leskeneläkkeen ehtoja samoin perustein kuin aviopuolisoihin. Voimassa olevaa leskeneläkkeen lainsäädäntöä ei sovelleta avopuolisoihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 17.)

Kansaneläkelain 26 § mukaisesti oikeus leskeneläkkeeseen on leskillä, joilla on tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa. Avioliitto tulee olla myös solmittu ennen, kun edunjättäjä on täyttänyt 65 vuotta. Oikeus leskeneläkkeeseen on myös leskellä, joka on täyttänyt 50 vuotta edunjättäjän menehtyessä ja avioliitto on solmittu ennen kuin leski on täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta. Jotta edellä mainitun perusteen mukaan on oikeus lesken eläkkeeseen, avioliiton on pitänyt kestää yhdenjaksoisesti viisi (5) vuotta. Leskeneläkettä ei makseta leskelle, jos leski on täyttänyt 65 vuotta. Leskeneläkettä ei myöskään myönnetä, mikäli avioliitto on solmittu sen jälkeen, kun leski on täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta. (HE 66/2021; Kansaneläkelaki 26 § 1–2 mom.; Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 17; Työntekijän eläkelaki 55 § 1–2 mom.)

Jos leskellä ja edunjättäjällä ei ole yhteistä lasta, leskeneläkettä voidaan maksaa ainoastaan, jos avioliitto on solmittu ennen, kun leski on täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta, avioliitto on kestänyt vähintään viisi vuotta ja

leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 50 vuotta tai saanut työkyvyttömyyseläkettä, joka on jatkunut vähintään kolmen (3) vuoden ajan. Jos ennen edunjättäjän kuolemaa on edunjättäjän ja lesken yhteinen lapsi annettu ottolapseksi tai leski on ottanut edunjättäjän lapsen ottolapseksi sen jälkeen, kun edunjättäjä on menehtynyt, ei leskeneläkettä yhteisten lapsien perusteella sovelleta. (HE 66/2021; Kansaneläkelaki 26 § 1 mom., 4 mom.; Työntekijän eläkelaki 55 § 3 mom.)

Nykyisen leskeneläkkeen lainsäädännön mukaisesti leskeneläke myönnetään yleisesti leskeneläkkeen saajalle toistaiseksi. Kuitenkin on olemassa ehtoja, jolloin jo myönnetty leskeneläke lakkaa. Jos leskeneläkkeen saaja solmii uuden avioliiton ennen kuin leski on täyttänyt 50-vuotta, lakkaa leskeneläke. Jos alle 50-vuotias leski menee uudestaan naimisiin ja menettää leskeneläkkeen, maksetaan leskelle kertakorvauksena kolmen vuoden vastaava määrä, mitä leski olisi saanut leskeneläkettä. (HE 66/2021 Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 17; Työntekijän eläkelaki 60 § 1 mom.; Työntekijän eläkelaki 62 § 1 mom.)

Leskeneläke voi päättyä myös muistakin syistä, kuin uuden avioliiton solmimisesta. Leskeneläkkeen maksaminen voi myös loppua leskelle maksetun alkueläkkeen jälkeen. On myös tilanteita, joissa oikeus leskeneläkkeeseen päättyy, kun lapset ovat tulleet täysi-ikäisiksi. (HE 66/2021; Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 17.)

4.2 Leskeneläkkeen suuruus

Nykyisen lainsäädännön mukaisesti leskeneläke myönnetään yleensä toistaiseksi voimassa olevaksi. Jos leskeneläkkeeseen on oikeutettu, maksetaan leskeneläkettä ensimmäiset kuusi kuukautta alkueläkkeenä. Alkueläkkeen jälkeen leskelle maksetaan jatkoeläkettä. Jatkoeläke muodostuu kahdesta osa-alueesta. Jatkoeläkettä maksetaan perusmääränä sekä tulosidonnaisena lisänä. (HE 66/2021; Kansaneläkelaki 27 §, 28 § 1 mom., 29 §.)

Perhe-eläkettä, kuten leskeneläkettä voidaan maksaa leskelle erikseen määrätty määräaika, jos edunjättäjän kuoleman syytä ei saada tarkalleen selvitettyä ja on todennäköistä, että edunjättäjä on kuollut hukkumisen tai muuhun onnettomuuteen rinnastettuna. Tällöin perhe-eläke eli leskeneläke tai lapseneläke voidaan myöntää määräajaksi. Jos perhe-eläkettä maksetaan määräajan edellä mainituin perustein, lakkautetaan edunjättäjän työeläke siitä päivästä, kun perhe-eläke alkaa. (Työntekijän eläkelaki 61 §.)

4.3 Korkeimman oikeuden ratkaisu leskeneläkkeen maksamisesta

Henkilö A oli jäänyt leskeksi edunjättäjän menehtyessä liikenneonnettomuudessa 12.4.1972. Vakuutusyhtiö maksoi korvauspäätöksen mukaisesti henkilölle A sekä A:n ja edunjättäjän lapsille perhe-eläkettä, jonka suuruus oli henkilölle A noin 1 500 markkaa kuukaudessa. Vakuutusyhtiö oli tehnyt päätöksen lakkauttaa eläkkeen maksamisen, sillä henkilö A oli muuttanut avoliittoon uuden puolison kanssa. Vakuutusyhtiön eläkkeen lakkauttamisen taustalla oli syy, että A:n elatukseen vaikuttavat henkilökohtaiset olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet sen jälkeen, kun eläke on myönnetty. Korkein oikeus 1990:128 katsoi, että henkilön A tarve lesken eläkkeeseen ja elatukseen ei ole avoliiton myötä muuttunut. Korkein oikeus katsoi, että vakuutusyhtiöllä ei ole riittäviä perusteita lakkauttaa perhe-eläkkeen maksamista leskelle, sillä lesken elatuksen tarpeeseen ei ole tapahtunut vaikuttavaa henkilökohtaisten olosuhteiden muutosta. (KKO 1990:128.)

4.4 Nuorten leskien asema nykyisessä lainsäädännössä

Nykyisen kansaneläkelainsäädännön mukaisesti leskeneläkkeeseen ei ole oikeutta leskellä, joka on alle 50-vuotias ja jolla ei ole edunjättäjän kanssa yhteisiä lapsia sekä avioliitto on kestänyt alle viisi vuotta. Leskeneläkkeeseen oikeutetuissa ehdoissa tulisi huomioida, että pari on voinut elää avoliitossa ennen avioliittoa. Nykyaikana avioliiton merkitys on pienentynyt ja monet parit voivat elää avoliitossa ilman avioitumista. Avoliittoja tulisi soveltaa myös leskeneläkkeen lainsäädännössä. Avopuolisoiden asema leskeneläkkeen lainsäädännössä on havaittu yhteiskunnallisesti ongelmalliseksi, sillä voimassa oleva lainsäädäntö ei tunnista avopuolisoiden leskiä eikä näin ollen oikeuta leskeneläkkeeseen. Avopuolisoiden lapset ovat siis heikommassa asemassa toimeentulon turvaamisen näkökulmasta verrattuna aviopuolisoiden lapsiin. (HE 66/2021; Kansaneläkelaki 26 §; LA 36/2020.)

Samanaikaisesti leskeneläkkeessä tulisi pienentää lapsettomuuden painoarvoa, sillä monesti avioparien ja avoparien lapsettomuus voi johtua parista riippumattomista syistä. Lapsettomuuden taustalla voi olla sairaus, hedelmättömyys tai valinta. Näin ollen on väärin, että lapsettomuus aiheuttaa leskelle heikomman aseman. Suomen perustuslain 731/1999 6 §:n 1 momentin mukaisesti ihmisiä on kohdeltava tasa-arvoisesti laissa. (HE 66/2021; LA 36/2020; Suomen perustuslaki 6 § 1 mom.; Talvitie 2020.)

Voimassa oleva lainsäädäntö rajaa lapsettomat nuoret lesket eläkelain ulkopuolelle, joka tarkoittaa sitä, että lainsäädäntö ei tunnista erilaisia perherakenteita tai moninaistuvia perherakenteita. Voimassa oleva lainsäädäntö voi myös luoda tilanteen, jossa uusioperheet, joilla ei ole yhteisiä lapsia, jäävät leskeneläkkeen ulkopuolelle. Uusioperheessä eletään monesti lapsiperhearkea ja leskeksi joutuminen aiheuttaa taloudellisen kriisin. (LA 36/2020; Talvitie 2020.)

Nuorien leskien ja lapsettomien leskien tarve taloudelliseen tukeen on yhtä suuri kuin perheellisillä leskillä siinä vaiheessa, jossa sopeudutaan suureen elämänmuutokseen. Puolison kuolema on monesti ennakoimaton tilanne, joka

aiheuttaa kriisitilanteen, kuten traumaattisen kriisin. Kriisitilanne tutkitusti vaikuttaa lesken arkeen sekä toiminta- ja työkykyyn. (LA 36/2020.)

Puolison menehtyminen kuormittaa jo itsessään leskeä. Nuorten leskien, joilla ei ole yhteisiä lapsia edunjättäjän kanssa, jääminen leskeneläkkeen ulkopuolelle voi ajaa nuoren lesken taloudellisiin vaikeuksiin. Nuorelle, esimerkiksi ensiasunnon ostajalle, voi olla elämässä mahdollinen tilanne, että velkaa on enemmän kuin varallisuutta. Puolison menehtyminen voi ajaa lesken tilanteeseen, jolloin ei ole taloudellisesti mahdollista selviytyä veloista. Puolison menettämisestä johtuvan kriisitilanteen lisäksi leski voi joutua kamppailemaan taloudellisesti sekä muuttamaan lähiverkostoa ja tuttua ympäristöä. (LA 36/2020.)

Leskeneläkeoikeuden laajentaminen niin, että myös alle 50-vuotiaat lapsettomat lesket ja avopuolisot kuuluisivat leskeneläkkeen piiriin ei aiheuttaisi kovinkaan suurta taloudellista rasitetta eläkeuudistuksen kokonaiskuvassa. Tilastokeskuksen mukaan alle 50-vuotiaita jäi leskeksi 563 henkilö vuonna 2017. Kuitenkin osalla 563 henkilöstä oli edunjättäjän kanssa yhteisiä lapsia, jonka vuoksi heille maksettiin jo leskeneläkettä. (LA 36/2020.)

Leskeneläkettä maksetaan alkueläkkeenä ja jatkoeläkkeenä. Alkueläkettä maksetaan kuusi kuukautta, jonka jälkeen vain pienituloisimmat saavat jatkoeläkettä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että parempituloiset lesket saisivat kuuden kuukauden alkueläkkeen verran leskeneläkettä. (LA 36/2020.)

Yksilön näkökulmasta leskeneläkkeellä on suuri merkitys. Leskelle leskeneläke tuo taloudellista turvaa elämänmuutoksen keskellä. Leskeneläkkeen uudistaminen ja laajentaminen koskemaan myös lapsettomia nuoria leskiä ja avoliitossa eläneitä leskiä on tasa-arvoon ja yhdenvertaisuusperiaatteeseen liittyvä kysymys. (LA 36/2020.)

4.5 Leskeneläke Suomessa

Taulukko 1. Eläkkeensaajat Suomessa vuosina 2000, 2010, 2019 ja 2020.

Eläkkeensaajat

Eläkelaji	2000	2010	2019	2020
Vanhuuseläke	869 672	1 093 267	1 384 385	1 397 155
Työttömyyseläke	54 291	33 938	-	-
Työkyvyttömyyseläke	276 269	267 248	197 492	193 629
Osa-aikaeläke	24 533	28 764	1 041	291
Maatalouden erityiseläkkeet	40 845	24 330	9 523	8 409
Leskeneläke	252 798	263 176	248 711	220 395
Lapseneläke	28 476	22 503	16 288	15 994
Yhteensä ¹⁾	1 284 145	1 463 835	1 612 473	1 617 561

¹⁾ Henkilö voi saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

Lähde: Tilastokeskus 2021.

Tilastokeskuksen taulukon mukaisesti leskeneläkettä on maksettu 252 798 leskelle vuonna 2000. Leskeneläkettä vuonna 2020 on maksettu 220 395 leskelle. Leskeneläkkeen saajien määrä on laskenut 20 vuoden aikana 32 403 leskellä. Leskeneläkkeensaajien keski-ikä on noussut viimeisen 20 vuoden aikana. Vuonna 1998 keski-ikä oli 71,9-vuotta, kun taas vuonna 2018 keski-ikä oli 78-vuotta. Vaikka leskeneläkkeen saajien määrä on vähentynyt, on kuitenkin leskeneläkkeen kesto pidentynyt. Leskeneläkkeitä, joiden maksu päättyi vuonna 2018 oli keskimäärin maksettu 17 vuoden verran. Tutkimusten mukaan naisille maksetuista leskeneläkkeistä neljäsosalle leskeneläkettä on maksettu yli 27 vuotta. Leskeneläkkeen merkityksen uskotaan laskevan tulevaisuudessa. Tällä hetkellä, leskeneläkkeellä on huomattava merkitys erityisesti iäkkäämpien naisten toimeentulossa. (HE 66/2021; Kuivalainen, ym. 2019, 28; Tilastokeskus 2021.)

Keskimääräisesti leskeneläkkeen suuruus kuukaudessa on 575 euroa. Kuitenkin yli puollilla leskeneläkkeen saajista leskeneläkkeen määrä kuukaudessa on keskimääräistä summaa pienempi. Vuoden 2018 työeläkejärjestelmän tietojen mukaan perhe-eläkemenot olivat 1 713 miljoonaa euroa. Tästä leskeneläkkeen osuus oli 1 650 miljoonaa euroa ja lapseneläkkeen noin 63 miljoonaa euroa. Kelan ilmoittama perhe-eläkemeno

vuonna 2018 oli noin 27 miljoonaa euroa, josta leskeneläkkeen osuus oli 11 miljoonaa euroa ja lapseneläkkeen 16 miljoonaa euroa. (HE 66/2021; LA 36/2020.)

4.6 Perherakenteiden muutoksen vaikutus

Yhteiskunnassa perherakenteiden muuttuminen, avoliittojen ja avioerojen yleistyminen ovat johtaneet siihen, että leskeneläkkeen saajia on vähemmän. 1990-luvun alkupuoliskosta 2020-luvulle avoliittojen määrä on kasvanut 65 prosenttia. Näin ollen yhä suurempi määrä parisuhteista ja perheistä jää perhe-eläkejärjestelmään kuuluvan leskeneläkkeen ulkopuolelle. Nykyisessä leskeneläkkeen lainsäädännössä avopuoliso ei ole oikeutettu leskeneläkkeeseen. Ikärakenteiden muutos vaikuttaa myös leskeneläkkeisiin. Vuonna 2019 keskimäärin leskeksi jääneen ikä naisilla oli 74,3-vuotta ja miehillä 75,1-vuotta. Ihmisten eliniän pidentyessä on todennäköistä, että leskeksi jäädään keskimäärin vanhempana. (HE 66/2021.)

5 LESKENELÄKKEEN LAKIUUDISTUS

Leskeneläkkeen lainsäädännön uudistamiseksi on tehty lakialoite vuonna 2020. Lakialoite 36/2020 on lakialoite eläkelain ja työntekijän eläkelain muuttamiseksi. Lakialoitteessa on esitetty, että eläkelain 65 §:ää ja työntekijän eläkelain 55 §:ää päivitetäisiin koskemaan myös lapsettomia alle 50-vuotiaita leskiä. Lakialoitteessa 36/2020 esitetään myös, että eläkelain 64 §:n työntekijän eläkelain 55 §:n säädöksiä laajennetaan koskemaan avopuolisoja niin, että leski on samassa asemassa sekä avopuolisona että aviopuolisona. (LA 36/2020.)

Kansaneläkelain, perhe-eläkejärjestelmän sekä näihin kuuluvan leskeneläkkeen uudistamisen tavoitteena on saada lainsäädäntö täsmäämään nyky-yhteiskunnan ja muuttuneiden perherakenteiden kanssa. Perhe-

eläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteena on parantaa edunjättäjän kuolemasta johtuvaa sopeutumisvaihetta ja sopeutumisvaiheen toimeentuloa. Uudistuksilla pyritään tavoittelemaan työeläkejärjestelmän ja perhe-eläkejärjestelmän rahoituksen kestävyys. (HE 66/2021; LA 36/2020.)

Leskeneläkkeellä katsotaan jatkossakin olevan yhteiskunnallinen tehtävä turvata lesken ja lesken perheen toimeentuloa. Toimeentulo on tärkeä turvata edunjättäjän menehtymisen jälkeisessä sopeutumisvaiheessa, sillä leski ja lesken perhe kokee suuren elämänmuutoksen läheisen menehtyessä. Edunjättäjän kuolema voi aiheuttaa huomattavia muutoksia taloudessa ja hyvinvoinnissa. Leskeneläkkeen tärkein tavoite on turvata ja edesauttaa sopeutumista vaikeassa elämänvaiheessa ja antaa apua muutoksen hallintaan. (HE 66/2021; LA 36/2020.)

Leskeneläkkeen uudistus kasvattaisi hetkellisesti leskeneläkkeen saajien määrää, koska osa avoliitossa eläneistä leskistä tulisivat etuuden piiriin. Yhteistaloudessa asuneiden leskien määrän arvioidaan olevan alle 200 henkilöä vuosittain. Kuitenkin leskeneläkkeen saajien määrän arvioidaan vähenevän, sillä lapsia syntyy vähemmän avoliittoihin ja avioliittoihin. (HE 66/2021.)

Leskeneläke muuttuisi määräaikaiseksi uudistuksen myötä. Määräaikaisuus tarkoittaisi pitkällä aikavälillä sitä, että leskeneläkkeen saajien määrä vähentyisi yli neljänneksellä. Uudistuksen myötä leskeneläkkeen saajien määrässä alkaisi arviolta näkyä merkittäviä muutoksia vuonna 2040. (HE 66/2021.)

5.1 Keskeiset uudistukset

Lakialoitteella laiksi julkisten alojen eläkelain ja työntekijän eläkelain muuttamisesta edotetaan, että leskeneläkettä maksetaan edun saajalle maksimissaan 10 vuotta, kuitenkin vähintään siihen saakka, että nuorin lapseneläkkeeseen oikeutettu on täyttänyt 18-vuotta. Muutoksella

vahvistettaisiin leskeneläkkeen tavoitetta sopeuttaa lesken ja lapsiperheen tulot äkillisestä muutoksesta johtuen. Leskeneläkkeen tärkein muutos olisi siinä, että leskeneläkkeellä sopeutetaan edunsaajan ja edunsaajan perheen äkillinen tulojen muutos sekä siihen sopeutuminen eikä niinkään pyritä säilyttämään totuttua tulotaso. Muutos tulisi sovellettavaksi vuonna 1975 ja sen jälkeen syntyneisiin leskiin, jotka ovat jääneet leskeksi lain tultua voimaan. (HE 66/2021.)

Toisena keskeisenä uudistuksena olisi se, että leskeneläkettä uudistettaisiin koskemaan avopuolisoja eli yhteistaloudessa asuvia puolisoja, jotka eivät ole naimisissa. Kuitenkin ehtona olisi, että leskeneläkkeeseen olisi oikeutettu avopuoliso, jolla on yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa sekä yhteistalous on kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään viisi vuotta ennen edunjättäjän kuolemaa. (HE 66/2021.)

5.2 Leskeneläkkeen lakiuudistuksen muutos nuorten leskien asemassa

Hallituksen esityksen mukaisesti leskeneläkkeen lakiuudistus ei parantaisi lapsettomien alle 50-vuotiaiden leskien asemaa. On esitetty, että perhe-eläkkeen ja siihen kuuluvan leskeneläkkeen päätavoitteena on varmistaa lapsen elatuksen turvaaminen. Näin ollen alle 50-vuotiaan lesken, jolla ei ole yhteisiä lapsia edunjättäjän kanssa, katsotaan kykenevän huolehtimaan omasta toimeentulostaan huomioiden, että hänellä on useita työvuosia jäljellä. (HE 66/2021.)

Leskeneläkkeen lakiuudistuksen muutos parantaisi perheellisten leskien asemaa, jotka ovat asuneet avoliitossa edunjättäjän kanssa. Lakiuudistus ei muuta lapsettomien nuorten leskien asemaa lainsäädännössä. Syy tähän on se, että leskeneläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen katsotaan olevan suurempi tarve niissä talouksissa, joissa edunjättäjällä on alaikäisiä lapsia. (HE 66/2021.)

5.3 Lausunnot hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työntekijän eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausuntokierroksella usealta asiantuntijalta ja yhteisöltä kerättiin lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työntekijän työeläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Lausuntoja on kerätty useammalta taholta, jonka vuoksi opinnäytetyössä on mahdoton nostaa esille jokaista lausuntoa. Tässä opinnäytetyössä otan esille lausunnoista Monimuotoiset perheet- verkoston, Eläketurvakeskuksen, Lapsiasiavaltuutetun ja Mannerheimin lastensuojeluliiton lausunnon.

Positiivinen muutos on se, että leskeneläke laajennettaisiin koskemaan myös avioliitossa eläviä leskiä, joilla on yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa sekä työeläkelain mukaisen lapseneläkkeen pidentämisellä kahdella vuodella niin, että lapseneläke kattaisi mahdollisen toisen asteen koulutusvaiheen. Lakiuudistus jättää edelleen nuoret lesket, joilla ei ole yhteisiä lapsia edunjättäjän kanssa leskeneläkkeen ulkopuolelle. Rajaus aiheuttaa epäoikeudenmukaisen aseman nuorille leskille, joilla ei ole lapsia edunjättäjän kanssa esimerkiksi sairauden tai tahattoman lapsettomuuden vuoksi. Rajaus asettaa lesket eriarvoiseen asemaan ja näin ollen on perustuslain syrjintäkiellon vastainen. (Monimuotoiset perheet 2019.)

Leskeneläkkeestä tulisi lakiuudistuksen myötä yhä voimakkaammin kriisivaiheen sopeutumista edistävä tukimuoto, jonka vuoksi olisi perusteltua, että kaikki kriisivaiheen lesket saisivat saman tuen. Lesken iällä, avioliiton kestolla tai yhteisillä lapsilla ei pitäisi olla vaikutusta tuen tarpeeseen. (Monimuotoiset perheet 2019.)

Lausunnoissa esitettiin sekä kritiikkiä että positiivisia reaktioita leskeneläkkeen maksamisen rajauksesta 10 vuoteen kaikkien 1975 jälkeen syntyneille leskille. Hallituksen esityksessä esitetään, että muutos ei koske nyt maksussa olevia leskeneläkkeitä eikä ennen 1975 syntyneille avioleskille myönnettäviin leskeneläkkeisiin. Muutoksella pyritään parantamaan nuorempien ikäluokkien

tilannetta, että he ehtivät kartuttaa vanhuuseläkettä muutoksen voimaantulon jälkeen. (Eläketurvakeskus 2020; Monimuotoiset perheet 2019.)

Hallituksen esityksen 66/2021 mukainen lakiuudistus parantaisi lasten ja lapsiperheiden asemaa. Lausunnoissa korostettiin, että lapsen elatuksen turvaaminen on jatkossakin tärkeässä asemassa. Lakiuudistuksen myötä tulevat muutokset parantaisivat lasten taloudellista asemaa ja toimeentuloa. Uudistus turvaisi sen, että lapsi saa riittävän elintason kehityksen turvaamiseen. Ehdotetut muutokset edesauttaisivat lakimuutoksen yhdenvertaisuutta, sillä eläkkeen myöntäminen ei olisi riippuvainen avioliitosta. Myös Mannerheimin lastensuojeluliitto pitää tärkeänä, että lasten ja lapsiperheiden asemaa ja toimeentuloa parannetaan perhe-eläkejärjestelmässä. Muutos parantaisi erilaisissa perheissä elävien lasten tasa-arvoa, sillä leskeneläke voitaisiin maksaa muutoksen perusteella yhteistaloudessa eläneelle puolisolle tai jos leskeä ei ole niin lapselle. (Eläketurvakeskus 2020; LAPS 84/2020; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2020; Monimuotoiset perheet 2019.)

Kritiikkiä on esitetty myös lakiuudistuksessa avopuolisoihin liittyvään rajaukseen. Avopuoliso on oikeutettu edunjättäjän kuoleman jälkeen leskeneläkkeeseen, jos avopuolisolla on yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa ja avoliitto on yhdenjaksoisesti kestänyt viisi vuotta. Tämä asettaa leskiperheiden lapsia eriarvoiseen asemaan. Ajalliset vaatimukset tulisi leskeneläkkeeseen liittyen poistaa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2020; Monimuotoiset perheet 2020.)

6 OPINNÄYTETYÖN TIEDONKERUUMENETELMÄT

Opinnäytetyössä tuotetaan tietoa laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmillä, jossa tavoitteena ei ole yleistettävyyttä, vaan ilmiön kuvaaminen. Kvalitatiivisella tutkimuksella voidaan tarkoittaa aineiston muodon kuvaamista ei-numeraalisessa muodossa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma elää tutkimuksen mukana ja tarkentuu. Sosiaalisten ilmiöiden prosessiluonteen kuvaamisessa ja tutkimuksessa tulee huomioida, että tutkimustulokset eivät ole ajattomia vaan paikallisia ja historiallisesti muuttuvia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tulkinta on usein mukana koko tutkimusprosessin ajan, jonka vuoksi aineistonkeruun aikana voi joutua tarkastelemaan alkuperäistä aineistoa ja tutkimussuunnitelmaa. (Eskola & Suoranta 1998; Pitkäranta 2014, 98.)

Tässä opinnäytetyössä käytän kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, sillä laadullinen tutkimus sopii aiheeseen. Opinnäytetyön tutkittava aihe on herkkä, joka on tutkittaville henkilökohtainen. Kvalitatiivisella tutkimuksella pystytään kuvaamaan ja tuottamaan tietoa nuorten leskien kokemuksista.

6.1 Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä

Tiedonkeruumenetelmänä opinnäytetyössä käytetään haastattelua, jossa tutkija esittää suullisesti kysymykset ja kirjaa haastatteluun osallistuvan vastaukset. Haastattelun etuna on se, että tutkija voi tarvittaessa toistaa kysymyksen ja oikaista, mikäli haastatteluun osallistuva henkilö ei ymmärrä kysymystä. Haastattelu antaa myös mahdollisuuden käydä vapaata keskustelua tutkimukseen osallistuvien henkilöiden kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Haastatteluiden tavoitteena on tuottaa kokemusperäistä ja syvällisempää tietoa nuorten leskien näkemyksistä. Opinnäytetyössä käytetään haastatteluissa teemahaastattelua eli niin sanottua puolistrukturoitua haastattelua, jossa edetään tiettyjen ennalta määriteltyjen teemojen ja niihin

valittujen kysymyksien mukaisesti. Teemahaastattelussa tutkija voi käyttää tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä haastateltavien vastauksien perusteella. Tärkeää on etsiä merkityksellisiä vastauksia tutkimusongelmaan liittyen, joten tutkijan tulee myös miettiä, miten kysymykset esitetään. Teemahaastattelussa pyritään korostamaan ihmisen tulkintaa ja kokemuksia aiheesta. (Kuisma 2021; Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmäksi sopii teemahaastattelu, sillä tarkoituksena on tuottaa syvällisempää tietoa nuoren lesken tilanteesta leskeneläkkeen lainsäädännössä. Laadullisessa tutkimuksessa ja teemahaastattelussa on tyypillistä, että tutkittavien määrä on pieni ja valikoitu. Tutkimusmenetelmää voidaan käyttää myös tilanteissa, joissa tuotetaan tietoa yhteiskunnallisen päätöksenteon tukemiseksi. Tutkimusmenetelmässä tutkijan tulisi ymmärtää aihe mahdollisimman laajasti ja kokonaisvaltaisesti. (Tietoarkisto 2021; Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tutkimuksen tavoitteena on tuoda haastattelujen avulla nuorten leskien näkökulmia ja kokemuksia lainsäädännön rinnalle. Haastatteluja ei nauhoitettu aiheen herkän luonteen vuoksi. Nauhoittaminen olisi voinut vaikuttaa haastatteluun negatiivisesti ja mahdollisesti vaikuttaa haastateltavan halukkuuteen osallistua tutkimukseen. Haastatteluihin tavoiteltiin noin 20–40-vuotiaita leskiä. Haastateltavia osallistui tutkimukseen neljä ($n = 4$) henkilöä.

6.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Laadullisessa tutkimuksessa kerätyn aineiston analyysin tarkoituksena on muodostaa aineistoon selkeyttä ja tuoda tätä kautta uutta tietoa tutkittavaan aiheeseen. Analyysillä pyritään tiivistämään tietoa kadottamatta siltikään aineiston oleellista informaatiota. Laadullisessa tutkimuksessa usein aineiston analysointi on haasteellisempaa. (Eskola & Suoranta 1998.)

Aineistolähtöisessä sisältöanalyysissä tutkimuksessa kerätystä aineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus. Teoreettisen kokonaisuuden

muodostamiseksi analyysiin valitaan analyysiyksiköt tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaan. Aikaisemmilla tiedoilla, havainnoilla ja teorioilla ei ole merkitystä analyysin toteuttamisessa tai analyysistä muodostettavaan lopputulokseen. Tämä johtuu siitä, että analyysin oletetaan olevan aineistolähtöistä. Aineistolähtöisen analyysin haasteena on ajatus siitä, että ei ole olemassa täysin objektiivisiä havaintoja vaan jokaisen havainnon taustalla on tutkijan tutkimusasetelman, menetelmien ja teoreettisen viitekehyksen vaikutus. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Aineistolähtöisessä sisältöanalyysissä tutkimusaineistoa lähdetään analysoimaan kuvailemalla aineisto, jäsentämällä merkityskokonaisuuksia, tulkitsemalla sekä merkityskokonaisuuksien arvioinnilla. Aineiston kuvailemisessa on oleellista nostaa esille tutkimuskysymysten näkökulmasta oleellinen tieto. Tutkija tämän jälkeen muodostaa kokonaisuuksia aineistosta käymällä kehämäistä tutkimista aineiston ja oman tulkinnan välillä. Analyysissä pyritään tuomaan jokainen merkityskokonaisuus yhdeksi kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tuomi ja Sarajärvi 2018 mukaisesti aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkimusaineiston analyysi etenee seuraavassa järjestyksessä:

1. Haastattelujen auki kirjoittaminen
2. Haastattelujen, aineistojen, ym. lukeminen ja sisältöön perehtyminen
3. Pelkistettyjen ilmausten etsiminen ja merkitseminen
4. Listaaminen pelkistetyistä ilmauksista
5. Samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien etsiminen listatuista ilmauksista
6. Pelkistettyjen ilmausten ryhmittely
7. Ryhmittelyjen yhdistäminen ja yläluokkien muodostaminen
8. Yläluokkien yhdistäminen pääluokiksi ja kokoavan käsitteen muodostaminen

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN JA TULOSTEN RAPORTOINTI

Tutkimus toteutettiin puhelinhaastatteluna neljän (n = 4) nuoren lesken kanssa. Haastattelut kestivät 20 minuutista 50 minuuttiin. Haastattelun pituuteen vaikutti muun muassa se kuinka syvälle aiheessa päästiin haastateltavan kanssa. Haastattelun pituuteen voi vaikuttaa myös, kuinka kauan leski on ollut leskenä. Vastikään jääneen lesken voi olla vaikeampi puhua haastatteluun liittyvistä aiheista.

Haastateltavien ikäjakauma oli 25–38 vuoden välillä. Haastatteluja ei nauhoitettu, sillä haastatteluun osallistuneille haluttiin luoda mahdollisimman rento ja turvallinen ilmapiiri. Haastattelussa kerätty tieto kirjattiin muistiinpanojen avulla ylös. Opiskelija kirjoitti haastattelun jälkeen auki kerätyn aineiston. Aineiston tutkimiseen ja analysoinnin luotettavuuteen voi mahdollisesti vaikuttaa se, että aineistoa ei nauhoitettu.

Haastatteluissa teemat jaettiin alkutietoihin, tietoon leskeneläkkeestä sekä taloudelliseen muutokseen ja tukeen. Haastatteluun osallistuville annettiin etukäteen haastattelurunkoa ja teemat, jotta osallistuja tietää minkälaisesta tutkimuksesta on kysymys. Haastattelurunko on esitetty liitteessä 1. Liitteessä 1 esitetty teemahaastattelun runko annettiin haastatteluun osallistuville etukäteen, jotta haastatteluun osallistuva voi perehtyä teemoihin.

Perustiedoissa opiskelija kysyi muun muassa iän. Ikä kysyttiin tutkimuksessa, jotta leski kuuluu tutkittavaan kohderyhmään. Perustiedoissa halusin selvittää, kauanko leski oli naimisissa edunjättäjän kanssa sekä onko leskellä yhteisiä lapsia edunjättäjän kanssa. Perustietojen selvittäminen tutkimuksessa on oleellista, sillä leskeneläkkeen myöntämiseen vaikuttaa lesken ja edunjättäjän avioliiton kesto sekä yhteiset lapset.

Haastattelun toisessa osa-alueessa selvitin, myönnettiinkö leskeneläkettä nuorelle leskelle. Osa-alueessa keskityttiin nuorten leskien kokemuksiin,

mikäli leskeneläkettä ei myönnetty ja perusteet leskeneläkkeen eväämiseen. Jos leskeneläke myönnettiin, selvitettiin mille ajalle leskeneläke on myönnetty. Haastattelussa selvitettiin myös nuorten leskien tietoa siitä, oliko heillä ennestään tiedossa leskeneläkkeen myöntämisen ehdot.

Teemahaastattelun taloudellisen muutoksen ja tuen osa-alueessa selvitettiin sitä, miten nuori leski koki sopeutuvan taloudelliseen muutokseen. Tällä halusin selvittää, kokivatko he taloudellista muutosta sekä millä tavoin nuori koki taloudellisen muutoksen. Osa-alueessa kerättiin tietoa myös nuorten leskien kokemuksista, saivatko ja saavatko he riittävästi tukea elämänmuutoksessa sekä olisiko jossain suruprosessin ja elämänmuutoksen vaiheessa enemmän tarvetta taloudelliselle tuelle.

Tutkimuksessa haastattelun aikana tehdyistä muistiinpanoista kirjoitettiin auki puhdas asiakirja. Haastattelija luki kirjoitettua aineistoa ja etsi aineistosta yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tavoitteena oli muodostaa aineistosta selkeitä kokonaisuuksia. Kokonaisuuksien muodostamiseen vaikuttivat nuorten leskien antamat vastaukset.

Haastatteluun osallistuneet esitellään juoksevasti numeroituna 1–4. Haastatteluun osallistuneiden nuorien leskien avioliitto oli edunjättäjien kanssa kestänyt 2–6 vuoteen. Alla esitetyssä taulukossa on esitetty koostettuna haastatteluun osallistuneiden tieto avioliiton kestosta, yhteisistä lapsista edunjättäjän kanssa sekä tieto siitä, myönnettiinkö leskeneläkettä.

Taulukko 2. Haastatteluun osallistuneiden alkutiedot esitettynä taulukossa.

Haastateltava	Avioliiton kesto	Yhteiset lapset	Myönnettiinkö leskeneläke
nro 1	2	Ei	Ei
nro 2	4	Kyllä	Kyllä, siihen asti, kun lapset täysi-ikäisiä
nro 3	3	Ei	Ei
nro 4	6	Kyllä	Kyllä

Tutkimukseen osallistuneista kahdelle henkilölle, haastateltavalle nro 1 ja haastateltavalle nro 3, ei myönnetty leskeneläkettä. Syy leskeneläkkeen eväämiseen johtui siitä, että avioliitto oli kestänyt alle viisi vuotta, ja leskellä ei ole yhteisiä lapsia edunjättäjän kanssa.

Haastateltavalle nro 2 ja haastateltavalle nro 4 myönnettiin leskeneläke, sillä nuorilla leskillä oli yhteisiä lapsia edunjättäjän kanssa. Haastateltavalle nro 2 leskeneläke myönnettiin siihen saakka, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Haastateltavalla nro 2 avioliiton kesto oli alle 5 vuotta. Haastateltavalle nro 4 leskeneläke myönnettiin toistaiseksi, sillä avioliitto oli kestänyt yli 5 vuotta ja hänellä on alaikäisiä lapsia edunjättäjän kanssa.

7.1 Nuorten leskien kokemukset leskeneläkkeen taloudellisista vaikutuksista

Analysoidessa haastattelumateriaalia havaitsin, että nuoret lesket, joille myönnettiin leskeneläke ja joille leskeneläkettä ei ollut myönnetty, kokivat taloudellisen muutoksen samankaltaisesti. Taloudellinen muutos oli shokki. Taloudellisessa muutoksessa alkuun ongelmalliseksi koettiin, että juoksevia kuluja on samalla tavalla, kun ennen ja lisäksi pitäisi hoitaa puolison kuolemaan liittyvät käytännön asiat, kuten hautajaiset. Haastatteluissa nousi yhteneväisesti esille tuntemukset siitä, että leskeksi jääminen on suuri elämänmuutos, joka vaikuttaa pitkän aikaa kykyyn suoriutua arjesta. Nuoret lesket nostivat esille haastatteluissa, että on kohtuutonta yrittää selviytyä arjesta, hoitaa puolison menehtymiseen liittyviä pakollisia asioita ja samalla löytää energiaa selvittää taloudellisia asioita ja mahdollisuuksia saada tukia.

Nuoret lesket kuvailivat taloudelliseen muutokseen sopeutumista pitkäaikaiseksi prosessiksi. Haastatteluissa lesket, joille ei myönnetty leskeneläkettä, ja lesket, joille leskeneläke myönnettiin, kuvailivat taloudelliseen muutokseen sopeutumista raskaaksi. Lesket, joille leskeneläke myönnettiin, kuvailivat, että leskeneläkkeellä on suuri merkitys perheen

arjessa ja ovat kiitollisia saadusta avusta. Kuitenkin lesket, joille ei myönnetty leskeneläkettä kertoivat, että leskieneläkkeen evääminen aiheutti muun muassa yhteisestä asunnosta luopumisen ja oman kodin myymisen. On kohtuutonta, että surun ja suuren elämänmuutoksen keskellä joutuu luopumaan omasta kodista.

Leskeneläkkeen lainsäädäntö vaikuttaa nuorten leskien taloudelliseen tilanteeseen merkittävästi. Erityisesti tilanteissa, joissa nuori leski jää ilman leskeneläkettä, vaikutukset ovat monesti suurempia. Haastattelujen perusteella nuoret lesket, joille myönnettiin leskeneläke, kertoivat myös, että leskeneläkkeellä on merkittävä rooli taloudellisessa tilanteessa. Leskeneläke on mahdollistanut lapsien elintason ylläpitämisen sekä helpottanut perheen arkea. Haastatteluissa nuoret lesket, joille myönnettiin leskeneläke, kertoivat taloudelliseen muutokseen sopeutumisen vaativan työtä, ja alkuun oli tehtävä paljon paperitöitä sekä erilaisia selvityksiä ennen leskeneläkkeen saamista.

7.2 Nuorten leskien kokemukset leskeneläkkeen tasa-arvosta

Aineistossa yhteneväistä oli se, että nuoret lesket, jotka eivät saaneet leskeneläkettä, ja nuoret lesket, joille myönnettiin leskeneläke, kokivat leskeneläkkeen jossakin määrin epätasa-arvoiseksi. Haastatteluissa korostui käsitellessä taloudellista muutosta ja tukea, että lesket kokivat leskeneläkkeen eriarvoiseksi, sillä tuen myöntämisen määrittävät ehdot ovat itsestä riippumattomia. Haastatteluissa yhteneväistä oli se, että jokainen nuori leski koki leskeneläkkeen tärkeäksi riippumatta siitä, oliko eläkettä myönnetty vai ei. Eriarvoisuutta koettiin iästä, avioliiton kestosta, yhteisistä lapsista ja lapsien iästä.

Nuoret lesket, joille ei myönnetty leskeneläkettä, kokivat asemansa lainsäädännössä jossakin määrin epätasa-arvoiseksi, sillä leskeneläkkeen myöntämisen taustalla olevat ehdot ovat itsestään riippumattomia. Leskeneläkkeen myöntämiseen katsotaan avioliiton kestoa, vaikka leski olisi ollut edunjättäjän kanssa avoliitossa ennen avioliittoa. Haastatteluissa nousi

myös esille epäkohtana vaatimus yhteisistä lapsista edunjättäjän kanssa, sillä lapsettomuus voi johtua yksilöstä riippumattomista syistä.

Aineiston perusteella nuoret lesket, joille myönnettiin leskeneläke, kokivat leskeneläkkeen jossain määrin myös epätasa-arvoiseksi. Haastateltavat korostivat kuitenkin, olevansa kiitollisia leskeneläkkeestä ja kertoivat eläkkeellä olevan merkittävä vaikutus omaan arkeen. Kuitenkin nuoret lesket, joille oli myönnetty leskeneläke, kokivat, että lesket ovat eriarvoisessa asemassa leskeneläkkeen lainsäädännössä, sillä lesken elämäntilanne ja esimerkiksi lapsien ikä voi vaikuttaa leskeneläkkeeseen.

Aineistossa selkeä yhtenäinen vastaus oli jokaisella haastateltavalla keskusteltaessa siitä, olisiko jossain vaiheessa suruprosessia enemmän tarvetta taloudelliselle tuelle. Haastatteluun osallistuneet kertoivat, että suruprosessin alkuvaiheessa olisi kaikista suurin tarve taloudelliselle tuelle, neuvonnalle ja vertaistuelle. Aineistossa haastateltavat nro 2 ja 3 korostivat vertaistuen tärkeyttä, sillä vertaistuen kautta leski saa tärkeää tietoa siitä, mitä tulisi tehdä ja miten sekä mistä virastoista voi hakea apua. Aineistossa korostui taloudellisen neuvonnan tärkeys.

Selvitettäessä haastatteluun osallistuneiden tietoa siitä, oliko heillä ennen leskeksi jäämistä tietoa leskeneläkkeestä ja leskeneläkkeen maksun ehdoista, vastauksissa oli eroavaisuuksia. 50 prosentilla haastatteluun osallistuneista nuorista leskistä oli entuudestaan käsitys leskeneläkkeestä, mutta leskeneläkkeen myöntämisen ehdot yllättivät. Toisella 50 prosentilla haastatteluun osallistuneista nuorista leskistä leskeneläke oli kokonaisuudessaan uusi asia.

7.3 Lopputuloksen arviointi

Opinnäytetyön arvioinnissa on huomioitava, että opinnäytetyössä on käytetty kvalitatiivista tutkimusta ja teemahaastattelua. Opinnäytetyössä saatu tulos ei ole yleistettävä, vaan kertoo ainoastaan haastatteluun osallistuneiden nuorten leskien kokemuksia. Kuitenkin haastatteluissa kerätystä aineistosta löydettiin yhteneväisiä kokonaisuuksia ja saatiin kuvattua leskien kokemuksia leskeneläkkeen lainsäädännöstä käytännössä. Opinnäytetyön tuloksissa on huomioitava myös haastatteluissa käytetty tiedonkeruumenetelmä. Haastattelut on toteutettu puhelinhaastatteluna niin, että haastatteluista on kerätty muistiinpanoja. Teemahaastattelu mahdollistaa sen, että opiskelija voi pureutua tiettyihin aiheisiin syvällisemmin haastatteluun osallistuneen kanssa riippuen haastateltavan vastauksista. Näin ollen haastatteluissa opiskelija pystyi ohjata kysymyksillä haastattelua niin, että saatiin tuotettua oleellista tietoa opinnäytetyökysymysten kannalta. Tiedonkeruumenetelmä voi kuitenkin vaikuttaa lopputuloksen luotettavuuteen. Tutkittaessa sosiaalisia ilmiöitä ja sosiaalisten ilmiöiden luonnetta, tulee tutkimuksessa huomioida, että tutkimustulokset kuvaavat sitä hetkeä. Tulos ei ole ajaton vaan jatkuvasti muuttuva. (Eskola & Suoranta 1998; Pitkäranta 2014, 98.)

Suoritetuilla haastatteluilla ja aineiston analysoinnilla saatiin vastauksia opinnäytetyöongelmaan ja -kysymyksiin, mutta aihetta on tutkittu suppeasti. Opinnäytetyössä olisi voitu saavuttaa laajempia vastauksia tarkemmalla haastattelijajoukon valinnalla sekä strukturoidulla kysymyslomakkeella. Katson, että haastatteluissa saatiin kuitenkin ilmiötä kuvaavia ja opinnäytetyön kysymyksien kannalta oleellisia vastauksia. Aineistosta saatiin selkeitä yhtenäisiä kokonaisuuksia, jotka kuvaavat ilmiötä.

8 POHDINTA

Koen, että haastattelujen avulla pystyttiin vastaamaan opinnäytetyökysymyksiin. Opinnäytetyökysymykset olivat: Kokevatko nuoret lesket leskeneläkkeen tasa-arvoiseksi ja miten nuoret lesket kokevat leskeneläkkeen tuomat taloudelliset muutokset? Haastatteluissa kerätyn aineiston perusteella nuorten leskien talous muuttui ja taloudellinen muutos oli shokki. Taloudellinen muutos ja sen vaikutukset olivat suurempia nuorilla leskillä, joille ei myönnetty leskeneläkettä. Nuoret lesket kokivat leskeneläkkeen jossain määrin epätasa-arvoisena, sillä leskeneläkkeen myöntämisen ehdot ovat nuoresta riippumattomia. Leskeneläke koettiin haastattelujen perusteella kuitenkin merkittäväksi ja tärkeäksi tueksi riippumatta siitä, myönnettiinkö tukea vai ei.

Opinnäytetyössä olin asettanut hypoteesin siitä, että nuoret lesket jäävät todennäköisimmin leskeneläkkeen ulkopuolelle, mutta siihen ei voida ottaa haastattelujen perusteella kantaa. Pohtiessa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja suunnitteilla olevaa lakimuutosta, on kuitenkin havaittavissa, että nuorten leskien asema, joilla ei ole yhteisiä lapsia edunjättäjän kanssa, ei tule tämänhetkisen tiedon valossa parantumaan lainsäädännössä.

Haastatteluissa kerätyn aineiston analyysissä saaduista tuloksista mielestäni merkittävä tieto oli se, että leskeyden alkuvaiheissa tulisi olla enemmän tukea ja apua nuorille leskille. Leskeneläkkeen tarkoitus on auttaa leskeä ja lesken perhettä sopeutumaan äkilliseen elämänmuutokseen. Leski voi kuitenkin jäädä ilman leskeneläkettä, jos edunjättäjän kanssa ei ole yhteisiä lapsia. Myös leskille, joilla on yhteisiä lapsia edunjättäjän kanssa, mutta avioliitto on kestänyt alle viisi vuotta, voidaan leskeneläke myöntää siksi aikaa, kunnes lapset ovat täysi-ikäisiä. Tällöin lapsen ikä vaikuttaa siihen, kuinka kauan leskeneläkettä maksetaan. Leskeneläkkeen lainsäädännössä lesket ovat eriarvoisessa asemassa iästä, avioliiton kestosta sekä yhteisistä lapsista johtuen. Jos avioliitto on kestänyt alle viisi vuotta, leskellä ei ole oikeutta

leskeneläkkeeseen. Leskeneläkkeen myöntämisen ehdot asettavat lesket eriarvoiseen asemaan.

Leskeneläkkeellä on merkittävä rooli yhteiskunnassa. Leskeneläke on tärkeä taloudellinen tuki leskelle ja lesken perheelle. Leskeneläkkeen lainsäädännön päivittäminen ja muuttaminen vastaamaan nyky-yhteiskuntaa on tarpeellista. Leskeneläkkeen muuttamiseen liittyvä hallituksen esitys 66/2021 kuvailee leskeneläkettä sopeutumisvaiheen tukena, kuitenkin suunnitteilla oleva lakimuutos ei tuo nuorten leskien ja lapsettomien leskien asemaan parannusta.

LÄHTEET

Eläketurvakeskus. 22.10.2020. Eläketurvakeskus lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle. Viitattu 27.8.2021.

https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/454457c6-453c-4380-af15-3396cb17d591/b3f41691-d178-4be7-8018-03cfc1aeb955/LAUSUNTO_20201102101331.PDF

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino. Viitattu 15.9.2021.

<https://samk.finna.fi/Record/samk.9939536605968>

Hietaniemi, M. & Ritola, S. 4/2014. Eläketurvakeskuksen raportteja: Näkökulmia perhe-eläkkeen kehittämisprosessiin. Eläketurvakeskus. Viitattu 15.7.2021.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129414/Nakokulmiaperheelakke_enkehittamistarpeisiin.pdf?sequence=1

Kansaneläkelaki 11.5.2007/568 muutoksineen.

KK 370/2020. Kirjallinen kysymys yhdenvertaisesta leskeneläkkeestä ja nuorten leskien asemasta.

KKO 1990:128

Kuisma, P. 2021. Laadullisen tutkimuksen menetelmät. Lehtorin luentomateriaali. Satakunnan ammattikorkeakoulu.

Kuivalainen, S., Järnefelt, N., Kuitto, K. & Ritola, S. 2019:66. Naisten ja miesten eläke-erot: Katsaus tutkimukseen ja tilastoihin. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita. Helsinki. Viitattu 9.6.2021.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161880/STM_2019_66.pdf?sequence=4

LA 36/2020 vp. Lakialoite laiksi julkisten alojen eläkelain ja työntekijän eläkelain muuttamisesta.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 5.11.2020. Mannerheimin Lastensuojeluliiton lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle. Viitattu 27.8.2021. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/454457c6-453c-4380-af15-3396cb17d591/5301295b-957d-4844-bc18-79677178d537/LAUSUNTO_20201105074044.PDF

Mielenterveystalo www-sivut. 2021. HUS. Viitattu 28.8.2021.

<https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/sosiaalipalvelut/Pages/elamankriisi.aspx>

Monimuotoiset perheet. 2019. Monimuotoiset perheet- verkoston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työntekijän eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Viitattu 27.8.2021.

https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/454457c6-453c-4380-af15-3396cb17d591/f489da13-064a-42c2-a998-3ac945072733/LAUSUNTO_20201106132521.PDF

Nuoret Lesket ry. 4.11.2020. Lausunto Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työntekijän eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Viitattu 1.9.2021. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/454457c6-453c-4380-af15-3396cb17d591/57cfc88d-74d1-4e5b-953e-aa4e0bfd520f/LAUSUNTO_20201105072515.PDF

Nuoret Lesket ry. 2021. www-sivut. Haettu 5.6.2021. <https://nuoretlesket.fi/tietopankki>

Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5., uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 2.9.2021 <https://samk.finna.fi/Record/samk.991199306605968>

Pekkarinen, E. & Helander, M. 20.5.2021. Lapsiasiavaltuutetun lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työeläkelakien ja kansaneläkelakien muuttamisesta. Viitattu 27.8.2021. https://lapsasia.fi/documents/25250457/56899072/LAPS_lausunto_StV_HE662021vp_20052021.pdf/24c0f9d84114dba0768.e2ba0d6eee09/LAPS_lausunto_StV_HE662021vp_20052021.pdf?t=1621505414042

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä- Työkirja ammattikorkeakouluun. E-Oppi Oy. Viitattu 8.9.2021. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789522828019>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita. 2017:19. Työeläkejärjestelmän perhe-eläketurvan kehittämismuutokset. Helsinki. Viitattu 9.6.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79610/RAP2017_19.pdf?sequence=1

Suomen mielenterveys ry. 2021. www-sivut. Haettu 28.8.2021. <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/sosiaalipalvelut/Pages/elamankriisi.aspx>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 muutoksineen.

Talvitie, M-L. 7.5.2020. Nuori leski ei saa jäädä ilman eläkettä lapsettomuuden perusteella- kansanedustaja Mari-Leena Talvitie jätti hallitukselle kirjallisen kysymyksen. Viitattu 10.6.2021. <https://monimuotoisetperheet.fi/nuori-leski-ei-saa-jaada-ilman-elaketta-lapsettomuuden-perusteella-kansanedustaja-mari-leena-talvitie-jatti-hallitukselle-kirjallisen-kysymyksen/>

Tietoarkisto. 2021. Tampereen yliopisto www-sivut. Haettu 23.4.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/tapaustutkimus/>

Tilastokeskus www-sivut. 2021. Haettu 4.6.2021.
https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_sosiaaliturva.html#Eläkkeensaajat

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Viitattu 1.9.2021.
<https://samk.finna.fi/Record/samk.991270626605968>

Työntekijän eläkelaki 19.5.2006/395 muutoksineen.

Vilkko-Riihelä, A. 1999. Psyhyke: Psykologian käsikirja. WSOY:Porvoo. 1.painos.

Alkutiedot:

- Ikä?
- Vuosi, jolloin menitte naimisiin?
- Vuosi, jolloin olette jääneet leskeksi?
- Onko teillä yhteisiä lapsia edunjättäjän kanssa?

Leskeneläke:

- Myönnettiinkö leskeneläkettä?
  - o Jos ei myönnetty:
    - Muistatteko, mikä on ollut syy leskeneläkkeen hylkäämiseen?
    - Kerrotteko ajatuksia siitä, kun saitte tietää, että leskeneläkettä ei myönnetty?
  - o Jos myönnettiin:
    - Mille ajalle leskeneläke myönnettiin?
    - Myönnettiinkö jotain muita tukia leskeneläkkeen lisäksi?
- Olitteko jo ennen leskeksi jäämistä tienneet/kuulleet, millä perusteilla leskeneläkettä voidaan myöntää?

Taloudellinen muutos ja tuki:

- Miten koitte, että sopeudutte taloudelliseen muutokseen?
- Koitteko/Koetteko, että saitte/saatte riittävää apua/tukea?
- Koetteko, että surutyössä/suruprosessissa olisi jossakin tietyssä vaiheessa enemmän tarvetta taloudelliselle tuelle? Miksi?

Haastattelut on tarkoituksena tehdä teemahaastatteluina, joissa on puolistrukturoitu malli. Puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa sitä, että kysymykset voivat haastattelun aikana muovautua tai haastateltavasta riippuen joihinkin aiheisiin voidaan pureutua syvällisemmin.

Haastattelussa on oikeus haastateltavalla (eli haastatteluun osallistuvalla) sivuuttaa kysymys, joka tuntuu epämiellyttävälle tai kokee, että ei halua vastata. Haastattelussa voimme käydä vapaata keskustelua aiheeseen liittyen myös edellä mainittujen kysymyksiä ulkopuolelta.

